

SOLTSZENTIMRE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Soltszentimre bemutatása	4
3. Örökségünk	6
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	10
5. Építészeti útmutató, ajánlások	14
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Anyaghasználat</i>	
<i>Ajtók, ablakok, kapuk</i>	
<i>Homlokzatképzés</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	28
7. Utcák, terek	30
8. Sajátos építményfajták	31
9. Hirdetések, reklámtáblák	32
10. Impresszum	33

BEVEZETÉS

1

A Bács-Kiskun megyei Soltszentimre az évek során történelmének, természeti és kulturális értékeinek, építészetének alakulásával egy sajátos arculatot hozott létre. Célunk, hogy ezt bemutassuk, amihez elkészítettük a falu településképi arculati kézikönyvét. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy az általunk tett javaslatokat célszerű a későbbiekben építkezések, felújítások során is betartani, alkalmazkodni hozzájuk annak érdekében, hogy a község utcáinak megjelenése a jövőben is esztétikus, szép legyen.

Az új technológiák alkalmazása során figyelembe kell venni a településre jellemző hagyományokat, eljárasmódokat. Annak érdekében, hogy pozitív irányba történjenek változások, ismertetjük a Soltszentimrére jellemző építőanyagokat, színeket, homlokzatokat, kerítéseket, melyekről példaként bemutatunk ábrákat és településen készült képeket. Emellett más településről hozott fotókon keresztül szemléltetjük a kerülendő eljárásokat is.

Kézikönyvünk nem egy lezárt dokumentum, hanem új ismeretekkel folyamatosan bővülő, szemléletformáló kiadvány.

SOLTSZENTIMRE BEMUTATÁSA

Soltszentimre Bács-Kiskun megyében, a Kiskőrösi járásban fekszik, a járásszékhelytől 20 kilométerre északra. Külterületének jelentős része a Kiskunsági Nemzeti Parkhoz tartozik. Átfolyik rajta a Duna-völgyi-főcsatorna, a Csangódi (XIV./c) csatorna és a Kolon-tói (III.)-övcatorna. A Központi Statisztikai Hivatal Helységnévtárának adatai alapján 2017-ben 1259-en éltek a faluban. Az Alföldre jellemző tanyás szerkezet jelen van Soltszentimrén, 2011-ben a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 62-en éltek tanyán.

Létrejöttének éve nem ismert, az Árpád-korban már létezett a település, ugyanis 1211-ben oklevélen említik Zenthemreh néven. 1346-ban a középkori templomos falvak között tartották számon. A honfoglalás idejéből fennmaradt csontlemezrel díszített fanyereg ma a Magyar Nemzeti Múzeumban van kiállítva. Szintén középkori emlék a Csonka-torony, ami egy 13-14. századi toplomrom. A török hódítások idején a falu elpusztult, majd a kiűzésüket követően csak lassan tudott újra benépesülni. Vályi András 1799-es leírásában bemutatta a falut: *„Szabad pusztá Pest Várm. földes Ura Gr. Batthyáni Uraság, fekszik Akasztóhoz nem meszsze, mellynek filiája.”*

Ferenc Tamás grafikája

Sokáig volt a Földváry család birtokában a terület, majd az 1864-es osztályegyezség során öt részre osztották fel a 9000 hold területű birtokot. A falu szempontjából három rész lényeges, ezek új tulajdonosai Blaskovits Kálmán és Sándor, br. Kaas Eduárdné (Ivánka Ida) és Ivánka Zsigmond lettek. A legnagyobb kiterjedésű terület gazdája Ivánka Zsigmond volt, örököse Ivánka Oszkár, ő adta el birtoka egy részét egy 85 tagú vevőtársaságnak, akik megvetették a mai falu alapjait.

Második Katonai Felmérés (1806-1869)

1890. október 27-én építkezések kezdődtek az Ivánka kastély környékén. A település akkor még Akasztóhoz tartozott, 1916-ban Lipót kalocsai érsek önálló római katolikus plébánia létrehozását engedélyezte. 1919. február 15-től önálló község lett Pusztaszentimre néven, majd ezt hat évvel később a mai Soltszentimre névre változtatták. 1920-ban megvásárolta a község Ivánka Oszkár egykori kastélyát, melyet polgármesteri hivatalként működtettek. A református templomot 1936-ban, a katolikus templomot pedig egy évvel később építették. A falu címerét 2007-ben készítették el a Szent Imre Milleniumi Év tiszteletére.

A harmadik katonai felmérés (1869-1887)

Mára Soltszentimre megélhetésének egy részét a mezőgazdaság adja. Ezen ágazat kiemelkedő képviselője a térségben a Gudmon Farm, amelynek profilja a magyar merinói tenyésztés.

A település civil szervezetei, többek között a Soltszentimre Ma Közéleti Egyesület, a Soltszentimre Általános Iskoláért Közhasznú Alapítvány és további egyesületek azon dolgoznak, hogy a község lakóinak a legjobb legyen.

A mezőgazdaság mellett a turizmus is nagy szerepet játszik a falu életében. Főbb nevezetességei a Csonka-torony, az Ivánka kastély, ami a Polgármesteri Hivatalnak ad otthont, továbbá változatos természeti értékei a kirándulók számára is színes lehetőségekkel szolgálnak.

ÖRÖKSÉGÜNK

Csonka-torony

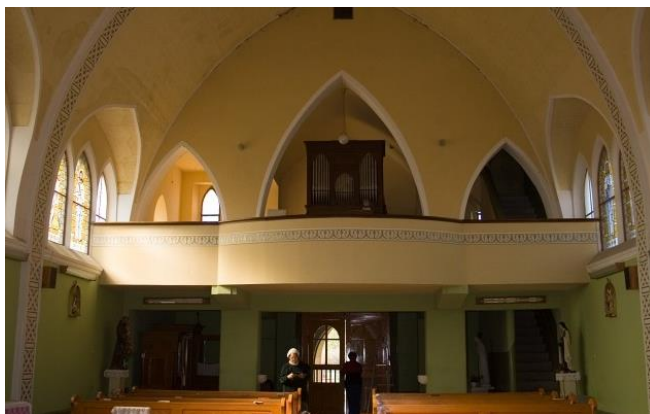
Bárómajor területén, a településtől négy kilométerre áll a Csonkatorony, az Árpád-kori műemlék templomrom. Pontos építési ideje nem ismert, feltételezések szerint az 1200-as évek végén, 1300-as évek elején épülhetett, egy valamikori római contra clastrum helyén. A templom orientált, tehát nyugat-kelet elhelyezkedésű.

A torony a nyugati oldalon helyezkedik el, 9 m magas. Falai vastagok, a toronyablakok befelé tágnak, rézsűsek, a szentély szögletes záródású, egy nyolcszög három oldalából képezve, ami korai gót jegyekre mutat. Az építményen 1961-ben végeztek először állagmegóvási munkákat, majd 2000-ben a Millenium évében újabb felújítás történt.

Szent Imre templom

A klasszicista stílusban épült templom Szent Imre magyar királyi herceg nevét viseli. Szent István király és Gizella királyné fia volt a magyar trón örököse, azonban 1031-ben egy vadászat során meghalt. A legenda úgy tartja, hogy 1038-ban Szent István, fia halála miatt ajánlotta fel országát Szűz Máriának.

Református templom

A Szent Imre utcában álló református templom oltárképét Márton Lajos festőművész készítette. Oltárképeit és freskóit az 1930-as, 1940-es években festette, közel 40 templomban láthatók munkái.

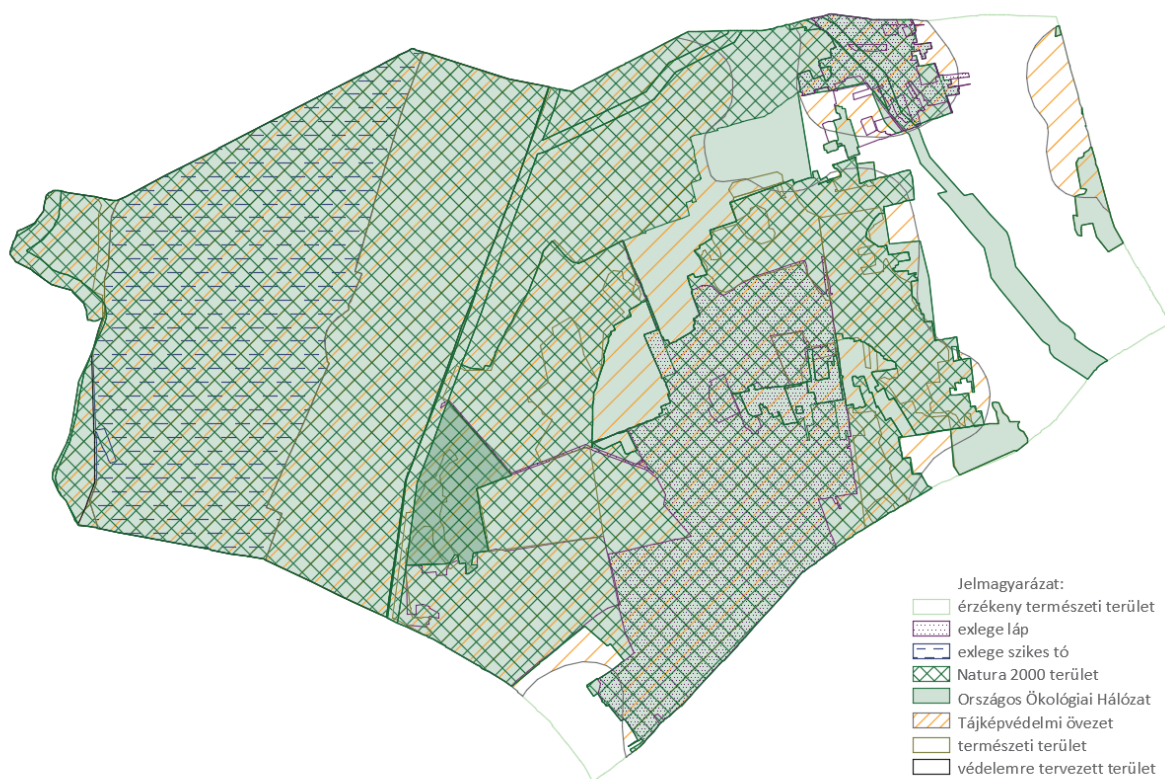
Szent Imre szobor

2007. július 15-én avatták fel a Hősök terén álló, a község nevét is viselő Szent Imre szobrát. A Lakiteleki Népfőiskola adományaként került a faluba.

Természeti értékek

Soltszentimrét több, természeti szempontból meghatározó terület érinti. Az adott területeket a térkép jelöli.

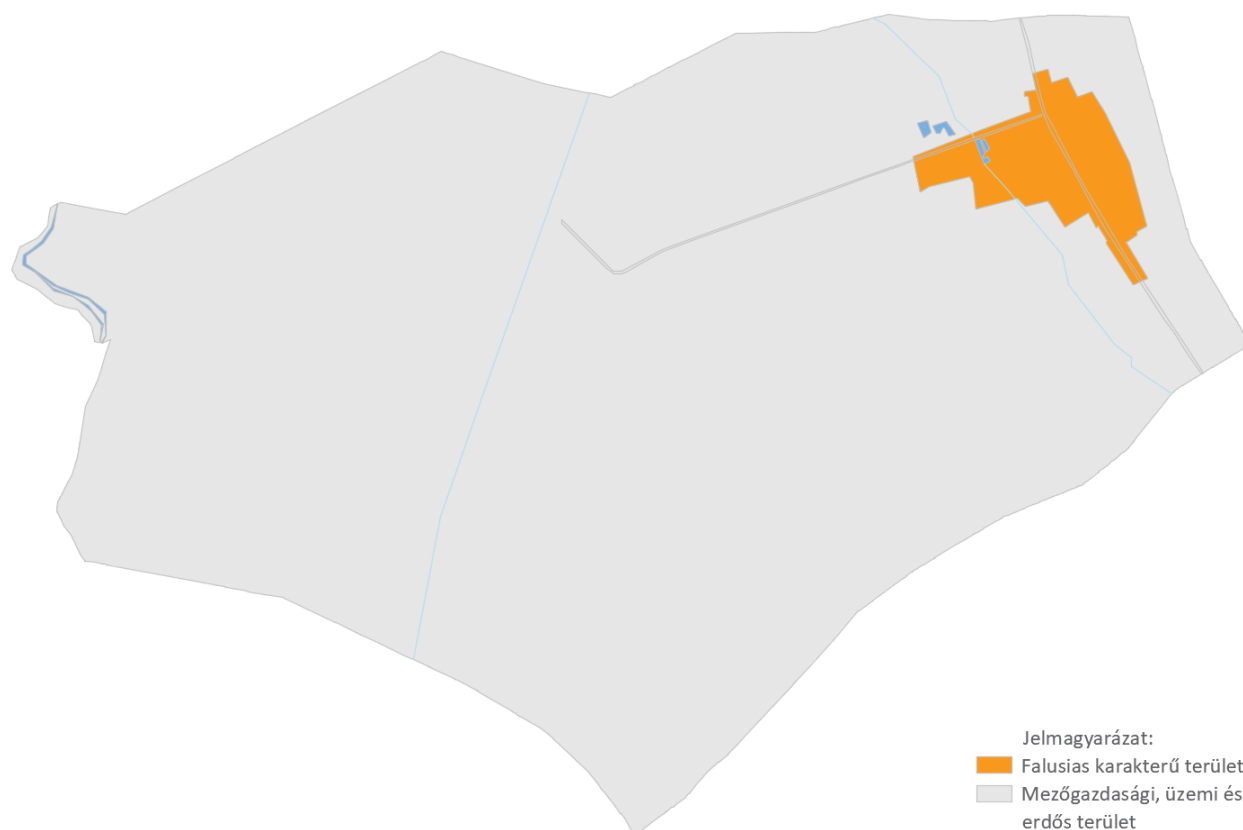

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

4

A településképi jellemzőket sok összetevő együttes hatása adja. Meghatározó a közterület szakasz szélessége-keskenysége, növényzeti gazdagsága, egyenes vagy ívelt vonalvezetése. A képet és hangulatot formálja az előkertek hiánya vagy a gondozott előkertek megléte. Meghatározó lehet az alkalmazott építészeti eszközrendszer arányos, harmonikus együttese (ablakok, kapu, tömör homlokzati felületek, falsíkok, burkolatok, építészeti homlokzati díszítő elemek) vagy mindezek hiánya.

Soltszentimre településképi arculat szempontjából falusias karakterű területre, valamint mezőgazdasági, üzemi és erdős területre tagolódik.

Soltszentimre falusias karakterű terület

A település főutcái a Szentistván-Szentimre utca és az ezekre merőleges Dózsa György utca. Ezek mentén találhatók a középületek.

A lakóépületek többsége az útra merőleges, a középületek pedig párhuzamosak azzal. A lakóépületek és a középületek jellemzően egy-, vagy kétszintesek.

Az lakóépületek a telken oldalhatáron vannak elhelyezve, sok helyen kialakult az udvarban különálló nyárikonyha.

Az épületek egyszerűek, vakoltak. Az osztott, sötét színű faablakok körül jellemző a homlokzattól eltérő színű festés alkalmazása. A modernebb lakóházak esetében a főhomlokzaton terasz, erkély megjelenése jellemző.

A kerítések alacsonyak, áttörtek, beton lábazatosak és jellemzően fémből készültek.

Az épületek nyeregtetűsek, kontyoltak vagy sátoztetűsek, cseréppel vagy kisebb hányadban palával fedettek.

Soltszentimre mezőgazdasági,- üzemi- és erdőterület

A külterületen javarészt szántóföldeket találunk, kisebb részben erdőterületeket. Néhány állattartó és üzemi épület megjelenik a külterületen, de ezek nem számottevőek. Falazott szerkezetűek, fehérre vakoltak, cseréppel fedettek, a telken szabadonállóan helyezkednek el. A település életében fontos és javasolt a beépítetlen területek természeti értékeinek megőrzése. Soltszentimrén elszórtan találunk tanyasi területeket is.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

Soltszentimre falusias karakterű terület

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogy hogyan kerülhetjük el a legáltalánosabb hibákat.

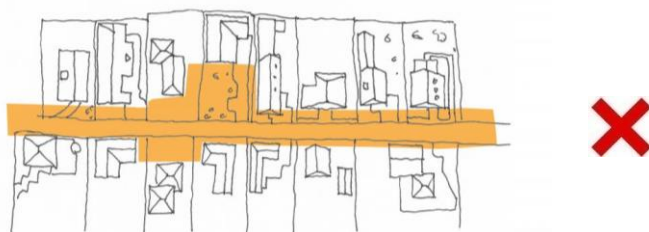
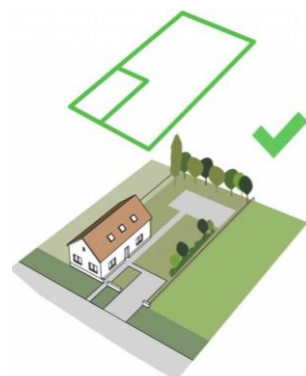
TELEPÍTÉS

A településre az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, a telken belüli elhelyezkedés pedig az utcára merőleges.

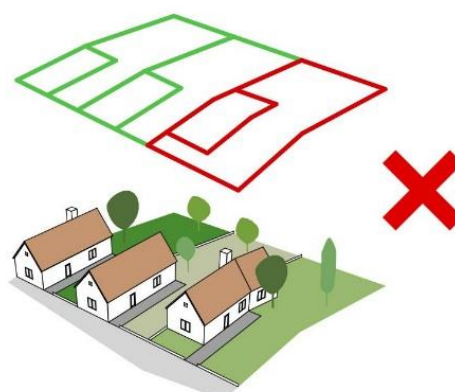
Az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcára merőleges, az új lakóházakat indokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt.

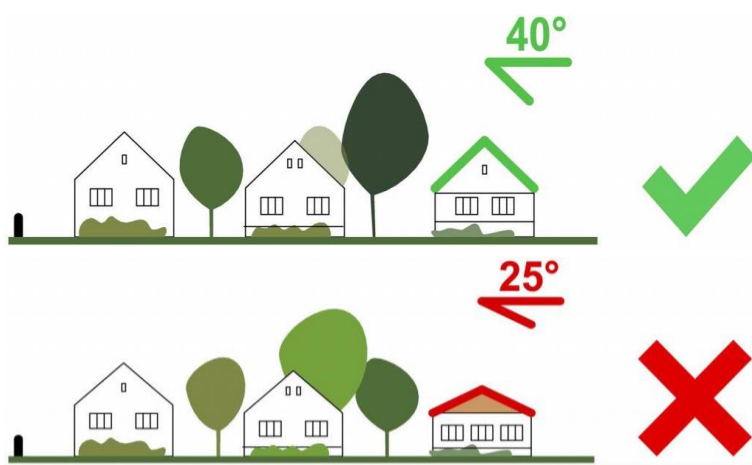
A lakóházak többnyire előkertés beépítéssel kerültek kialakításra, az azonos méretű előkertek lényeges elemei az egységes településképek. Eltérő beépítés nem javasolt és nagyobb mértékben hátrahúzni, vagy az utcavonalra telepíteni az épületet kerülendő.

Az egyvonalon lévő házak adják a harmonikus utcaképet.

Példa a településen megfelelő telepítésre.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A település területén a családi házak tetőhajlásszöge hasonló.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település arculatához.

MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy egy utcában hasonló magasságú épületek kerüljenek elhelyezésre. A meglévő épületek közé ékelődő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. A túl magas házak nem illeszkednek a falu arculatához. A szematikus ábrán, illetve fényképeken példa látható a településen javasolt épületmagasság illeszkedésére.

Balra a településre jellemző tetőmagasság illeszkedésére látunk példát, jobbra pedig a megfelelő tetőformára és tetőhajlásszögre.

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák főként nyereg-, konty-, illetve sátoztetők.

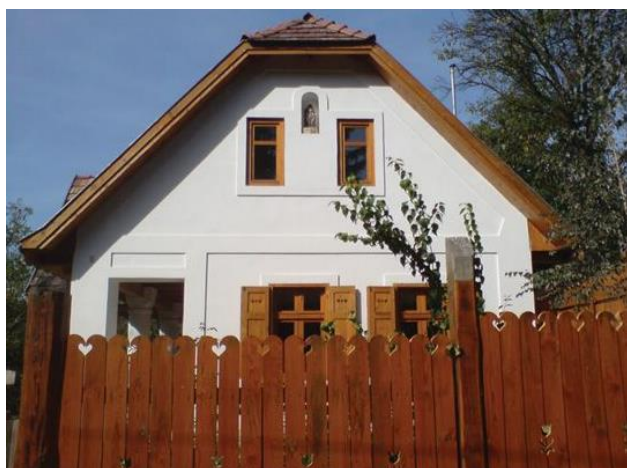
Az hagyományos tetőformák uralta utcaképbe nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, javasolt megtartani a kialakult településképet.

A hazai gyökerek nélküli, „mediterrán” stílusú házak építése kifejezetten nem ajánlott a településen.

A sematikus ábrákon példa látható a településképhez illeszkedő, illetve a településen kerülendő tetőformára.

A képeken a település karakteréhez illeszkedő tetőformák láthatók. *(Nem minden kép a településen készült.)*

SZÍNEK

A településen a fehér vagy világos „földszínek” a jellemzőek. A természetes anyag- és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő, kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

Nem elfogadhatóak a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem. Válasszunk természetes anyagokat!

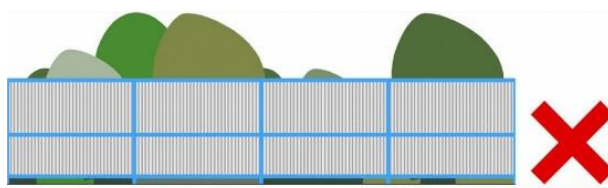
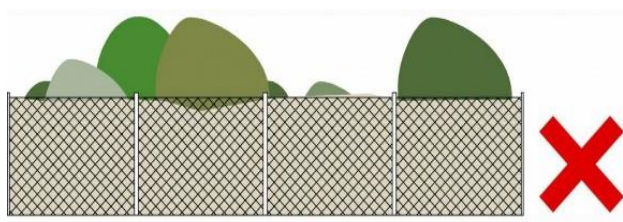
Javasolt a világos pasztellszínek használata, sötét színű fa ablakokkal.

A képen példa látható a megfelelő színhasználatra.

KERÍTÉSEK

A képeken a településen ajánlott kerítésekre láthatunk példákat.

Soltszentimre mezőgazdasági, üzemi és erdőterület

TELEPÍTÉS

A település külterületén mezőgazdasági épületek, üzemi épületek és tanyasi házak találhatók. Itt a beépítés laza, nem egységes, az adott funkció technológiájához alkalmazkodik.

A területek általában véderdővel övezettek, a telkek belső úthálózattal rendelkeznek, melyek többnyire burkoltak.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A külterületen is jellemző az egyéges hajlásszög megtartása.

Az új épületeknek hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. Az üzemi épületek nagyobb fesztávolságához mérten megengedett a kisebb hajlásszögű tető is.

MAGASSÁG

A külterületeken is törekedni kell arra, hogy az ott található épületek magasságához alkalmazkodjunk.

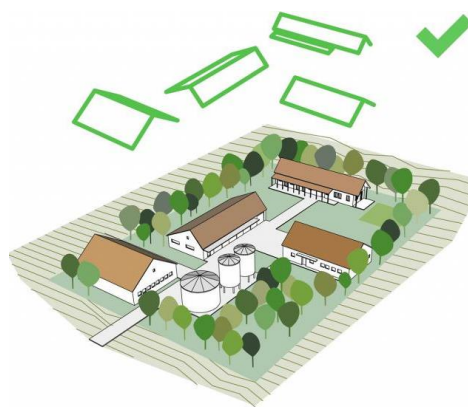
A meglévő épületek közé ékelődő új háznak, létesítményeknek hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A sematikus ábrán példa látható a mezőgazdasági és üzemi területeken javasolt épületmagasság illeszkedésére.

TETŐFORMA

A külterületen lévő épületek tetőformái általában egyszerű nyeregtetők, kontyolt és összetett tető alkalmazása nélkül.

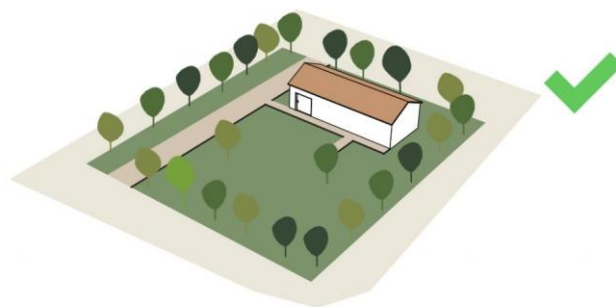
A külterületen is fontos, hogy megtartsuk a településre jellemző tetőformákat, attól eltérni nem javasolt, hogy ezzel szép településkép kialakítását segítsük elő.

TEREPALAKÍTÁS

A külterületen sík a terep. Az épületeket a telken belül érdemes a közlekedő utaktól távol elhelyezni.

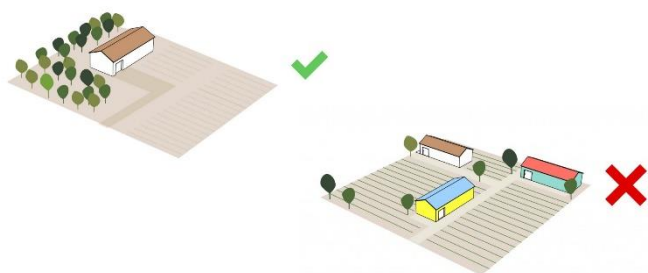
Az állattartó épületek köré a község irányából érdemes erdősávot telepíteni a szag, zaj és por terjedésének megakadályozása érdekében.

SZÍNEK

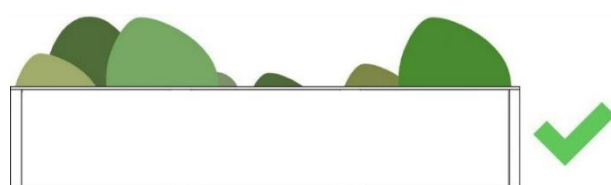
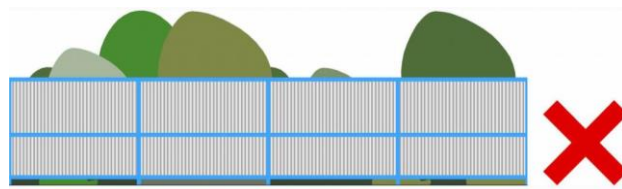
A külterületen is a fehér vagy világos „földszínek” a jellemzők. Az eltérő, kirívó színű árnyalatok használata itt sem célszerű.

Nem elfogadhatóak a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

KERÍTÉSEK

A külterületen is az áttört kerítések a jellemzők, de találunk tömör kerítéseket is.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A növényalkalmazást befolyásolja a régióra jellemző eredeti vegetáció, mely itt a cseres-kocsánytalan tölgyes társulás, illetve helyenként a gyertyános kocsánytalan tölgyes, tehát ezek állományalkotó fajai közül érdemes válogatni. Jól alkalmazhatók a névadó fajok, a csertölgy és a kocsánytalan tölgy főként parkokban méretükből adódóan, míg az elegyfajok fajtái alkalmasak kiskertekbe is.

Ilyen például a korai juhar (*Acer platanoides*), melynek előnye, hogy igénytelen, ellenálló és számos közkedvelt fajtája ismeretes. Akár utcafásításra is alkalmas a gömb koronájú 'Globosum', de népszerű a keskeny koronát nevelő 'Fairview' és az oszlopos 'Columnare' is. Nagytermetű fajtái – úgy mint a 'Crimson King', 'Fassen's Black', 'Emerald Queen' és 'Cleveland' – pedig kiválóak parkfának.

Juharok közül még a mezei juhar gömb koronájú 'Nanum', valamint 'Elsrijk' és 'Red Shine' fajtái is bátran javasolhatók, hiszen jó alkalmazkodóképességűek, akár utcásorfának is használhatók, sőt még sövény is nevelhető belőlük. Utóbbinak ráadásul különlegessége, hogy levelei kihajtáskor vörös színűek. Kőrisek közül a virágos kőris is választható közterületre és kertekbe egyaránt, fajtái közül egyik legnépszerűbb a gömb koronájú 'Mecsek', melyet utcafásításra gyakorta alkalmaznak.

A társulás szerves részét képezik a galagonyák is, melyek közül a kétbibés galagonya '*Paul's Scarlet*' fajtája említendő meg gyönyörű, kárpintpiros virágzatával. Kismértékben ugyan, de megjelennek a kistájon a hársfélék és a közönséges gyertyán is.

A hársak között számos népszerű, jó alkalmazkodóképességű, kompakt fajtát ismerünk, mint például a *Tilia cordata* '*Greenspire*' vagy éppen a *Tilia tomentosa* '*Teri*' és a '*Zentai Ezüst*'. A gyertyánt pedig elsősorban sövényként alkalmazza a kertépítészet, gyorsan nő, a metszést jól tűri és kedvező tulajdonságai közé tartozik még, hogy elszáradt leveleit nem hullajtja le, télen is takar velük.

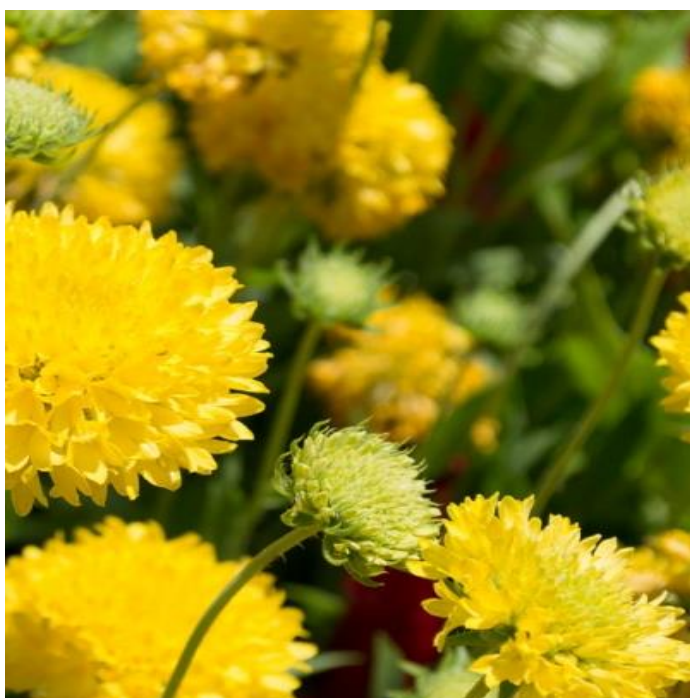
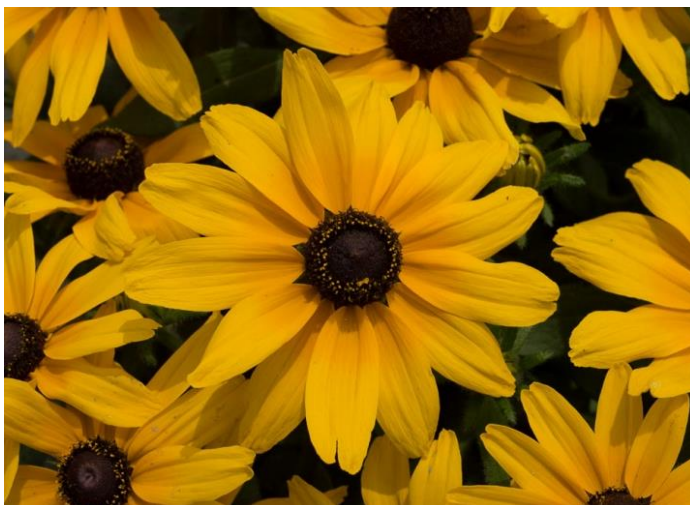
Cserjefélék tekintetében javasolható a sövénynek alkalmas közönséges fagyal, mely ellenálló, metszéssel jól alakítható. Bátran telepíthetjük a közönséges mogoró alapfaját, illetve fajtáit is, melyek igazán különlegesek. A '*Fuscorubra*' például bordó színével, a '*Contorta*' pedig különleges habitusával díszít.

Jó választásnak bizonyulnak a különböző somok is, fő díszítőértéküket színes vesszőik adják, melyek a téli kertek különlegességei. Közülük a veresgyűrű som '*Midwinter Fire*' és '*Winter Beauty*' fajtái javasolhatók, illetve a húsos som is megemlíthető, melynek termései nem csak díszítőértéket képviselnek a kertben, hanem fogyaszthatóak, ízletesek is.

Fajtái közül a 'Jolico', az 'Őszi Tűz' és a 'Kazanlak' népszerűek. A gyümölcsféléknek ezen felül is helyük van a kertekben, a szőlőtermesztés kifejezetten jellemző a térségre, de alma, dió, körte is bátran termesztendő.

Az előkertekbe bátran ültethetők virágágyai rózsák, illetve különböző évelők pl. pompás kúpvirág, őszi rózsák, valamint egynyáriak is, mint például a kokárdavirág vagy a borzas kúpvirág gyönyörű magyar nemesítésű fajtái, melyek színpompás látványt nyújtanak.

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból a cserép és a természetes pala tetőhéjalás javasolt.

Javasolt gépkocsibeállók és járdák burkolásakor a térkő használata.

Kerülendő a településképi és egészségi szempontból is káros hullámpala használata.

Ugyanazon a tetőfelületen ne használjunk különböző tetőfedő anyagokat!

Kerülendő az aszfalt és beton burkolat alkalmazása.

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

Soltszentimre utcáin változatos nyílászáró kialakítások figyelhetők meg. A hosszanti, álló, osztott ablakok javasoltak, melyek műanyag redőnytök helyett zsalugáterrel szerelhetők fel. Az utcai kapuk esetében áttört fa vagy fém kialakítás tanácsos, a kerítésekkel megegyező módon. Bejárati ajtóként tömör fa ajtók használata javasolt, melyek az ablakokkal azonos színűek.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A településen az utcára merőleges telepítésű és tetőgerinc kialakítású, füstlyukas, nyeregtetős, illetve kontyolt tetős épületek jellemzőek. A homlokzatokon egyszerű, vakolt, halvány színek alkalmazása a jellemző. A főhomlokzaton általában 1-2 osztott üvegezésű ablak jelenik meg, amely színe lehet fehér vagy sötétbarna. Jellemző a fából készült oromzati dísz.

MAI PÉLDÁK

6

Meglévő épület felújítása a településkarakterbe illeszkedően

A hagyományos parasztházak felújításánál törekedjünk arra, hogy az épület megőrizze eredeti karakterét, stílusjegyeit. Az utcai homlokzaton lévő két kis, osztott faablakot ne cseréljük nagyobbra, ne helyezzünk elé külső tokos, műanyag redőnyt, betekintés elleni védelemként inkább zsalutábla, vagy zsalugáter kialakítása javasolt.

Esetleges energiahatékonysági korszerűsítés esetén a fehér színű nyílászárók helyett célszerű barnás árnyalatú fa szerkezetek beépítése.

Az alábbi képeken jó példákat láthatunk épületfelújításokra. A példákon a követendő színhasználat, homlokzati kialakítás, a nyílászárók forma és színvilága figyelhető meg. Ezek az épületek mind illeszkednek a település arculatába.

UTCÁK, TEREK

A település térfejlődését, utcáinak vonalvezetését nem akadályozta nagyobb domborzati elem, így a viszonylag szabályos szerkezet alakulhatott ki. A közterületek rendezettek, a zöldfelületi sávok jelenléte meghatározó. A településen és környékén több horgásztavat is találunk. A község központjában templom, községháza, posta, gyógyszertár, általános iskola, óvoda és egészségház található.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

8

Parabola antenna, klímaberendezés és más műszaki berendezés elhelyezése a főhomlokzaton kerülendő.

A képen példa látható antenna álcázására. Ma már fenyőfára hasonlító kialakítás is lehetséges, így a településkép nem sérül, beleolvad a környezetébe és nem okoz zavaró látványt.

Egyéb műszaki berendezések, például villanyóra álcázására fából készült, a nyílászárókhöz illeszkedő szekrény alkalmazása jó megoldás lehet.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településközponti részeken a színes fényreklám helyett a hagyományos cégérek elhelyezése javasolt.

A színes, nagyméretű molinók kerülendők.
A képek nem a településen készültek.

IMPRESSZUM

SOLTSZENTIMRE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

HONLAPCÍM: www.soltszentimre.hu

CÍM: 6223 Soltszentimre, Hősök tere 1.

TELEFON: 06-78/445-320

POLGÁRMESTER: Nagy István

FŐÉPÍTÉS: Farkas István

FŐÉPÍTÉS E-MAILCÍME: soltszentimre@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Kovács Krisztián

SZÖVEG: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Dinnyés Magdolna, Kovács Krisztián

FOTÓ: Farkas István, Sárdi A. Zoltán

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

Soltszentimre, 2018. május 3.

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozók fejezetekben szereplő javaslatok közé máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, melyek a település arculatát, karakterét pozitív irányba módosíthatják.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!